

Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorija (skyrius) (toliau – Laboratorija) atlieka užsakomuosius ūkio subjektų, arbitražinius (ginčų atveju), augalų veislių, sėklų, grūdų ir kitų augalinės kilmės produktų kokybės tyrimus; kontroliuoja, kaip grūdus superkantys ir perdirbantys bei kiti ūkio subjektai supirkdami grūdus, įvertindami jų kokybės rodiklius laikosi valstybės standartų bei kitų teisės aktų; administruoja grūdų analizatorių tinklą greitam grūdų ir jų produktų kokybės vertinimui. Didelis privalumas grūdų rinkos dalyviams – kad Laboratorija yra Grūdų ir pašarų prekybos asociacijos (GAFTA) narė, todėl tyrimų rezultatai yra pripažįstami visose užsienio šalyse.

Grūdų ėminių ėmimas

Siekiant išvengti nesutarimų dėl varpinių, ankštinių javų grūdų, kukurūzų, grikių, aliejingųjų sėklų (toliau – grūdai) kokybės įvertinimo tarp grūdų pirkėjo ir pardavėjo, grūdų pardavėjas ar jo atstovas, atvežęs grūdus grūdų supirkimo ūkio subjektui, turėtų asmeniškai dalyvauti grūdų ėminio paėmime. Ėminio ėmimas iš transporto priemonės turi būti atliekamas vadovaujantis standartų LST EN ISO 24333 „Grūdai ir jų produktai. Ėminių ėmimas“ arba LST EN ISO 21294 „Aliejingosios sėklos. Rankinis arba automatinis nutrūkstamas mėginių ėmimas“ arba LR žemės ūkio ministro 1999-06-01 įsakymo Nr. 239 „Dėl Grūdų ir (ar) aliejingųjų sėklų ėminių ėmimo iš transporto priemonių ir (ar) sampilų tvarkos aprašo patvirtinimo“ reikalavimais bei grūdų pirkimo–pardavimo sutartyse numatytomis sąlygomis. Pagal minėtus standartus ir teisės aktą grūdų ėminiai iš sunkvežimių imami taip: sunkvežimyje per visą grūdų sampilo gylį statmenai, vienodais tarpais („šachmatiniu“ būdu) smeigiami vakuuminiai arba rankiniai smailėjantys koncentriniai ėmikliai.

Grūdų kokybės tyrimai

Kiekvienai grūdų rūšiai yra supirkimo ir

tiekimo reikalavimų standartai. Šie standartai – tarsi rėmai, aplink kuriuos lipdomos papildomos sąlygos ir pateikiamos grūdų pirkimo–pardavimo sutartyse.

Atkreipiame dėmesį, kad grūdų kokybės klasė nustatoma pagal blogiausio rodiklio vertę. Tačiau šalims susitarus, superkami drėgnesni, daugiau šiukšlinių priemaišų, mažesnę hektolitro masę, didesnę skalsių kiekį turintys grūdai.

Supirkimo ir tiekimo reikalavimų standartuose pateikti baziniai rodikliai, kurie naudojami atsiskaitymui, t. y. jei parduodami drėgni grūdai, taikoma parduodamų grūdų svorio nuoskaita dėl didesnio nei 14 % drėgmės kiekio, jei šiukšlėti grūdai – dėl didesnio nei 1 % šiukšlinių priemaišų kiekio.

Laboratoriniam grūdų kokybės tyrimui turi būti atskirtas mažiausiai 2 kg ėminys šiems pagrindiniams kokybės rodikliams nustatyti: užkrėstumui aruodiniaisi kenkėjais, piltiniam tankiui, dar vadinamam hektolitro mase, greitam grūdų kokybės įvertinimui grūdų analizatoriumi, grūdų drėgmės kiekiui džiovinimo metodu, grūdinėms ir šiukšlinėms priemaišoms, kritimo skaičiui ir šlapiojo glitimo kiekiui.

Nustatoma, ar kvapas yra būdingas grūdų rūšiai, ar nėra pelėsių, kūlių, salyklo ir kitų pašalinių kvapų. Įvertinama superkamų grūdų būklė, ar grūdai sveiki ir nekaistantys.

Tarnyba administruoja įvairių modelių grūdų analizatorius, sujungtus į bendrą tinklą. Vienas svarbiausių tinklo privalumų – vartotojai naudojami tomis pačiomis kalibracinėmis lygtimis, kurios koreguojamos ir keičiamos centralizuotai. Patys grūdų supirkėjai neturi galimybės keisti prietaiso parametrų ar kitaip jį reguliuoti. Grūdų analizatoriaus privalumai: nereikia išankstinio mėginio paruošimo, t. y. sumalimo, analizuojami sveiki grūdai, tyrimas trunka apie vieną minutę, iš karto nustatomi visi pagrindiniai kokybės rodikliai, tyrimą atliekantis specialistas turi minimalią įtaką rezultatams.

Ką daryti nesutarimo atveju?

Jeigu pirkėjas ir pardavėjas nesutaria dėl superkamų grūdų kokybės įvertinimo, pardavėjui

dalyvaujant kartojamas tam tikras tyrimas (-ai) arba imamas naujas ėminys iš tos pačios transporto priemonės. Tada gali būti sudaromi du ėminiai kiekvienai šaliai po vieną ir vienas kokybės tyrimui supirkėjo laboratorijoje atlikti.

Jeigu pardavėjas per parą pristato daugiau negu vieną partiją (transporto priemonę) grūdų, gali būti sudaromas paros laboratorinis ėminys, paimant iš atskirų partijų jungtinių ėminių atitinkamą grūdų kiekį. Jeigu pristatytų transporto priemonėmis partijų kokybė skiriasi, sudaromi keli paros laboratoriniai ėminiai pagal grūdų kokybę. Kai kurie grūdus superkantys ūkio subjektai saugo kiekvienos transporto priemonės grūdų laboratorinius ėminius. Šie ėminiai laikomi sandariose tarose laboratorijų patalpose ne trumpiau kaip 24 val. nuo jų tyrimų atlikimo, laiką skaičiuojant nuo kitos paros 0.00 val., ir / arba sutartyje numatytą laiką.

Kai pardavėjui nepriimtini pakartotų tyrimų rezultatai, grūdų pardavėjas gali paprašyti laboratorijos darbuotojų sudaryti laboratorinį ėminį, įforminti ėminių ėmimo aktu ar kitu grūdų priėmimo / svėrimo / gražinimo dokumentu (toliau – ėmimo aktas), įpakuoti į polietileninį maišelį ir uždaryti taip, kad maišelyje liktų kuo mažiau oro, užplombuoti arba užantspauduoti bei apsaugoti nuo išorinių pažeidimų. Ėmimo akte turi būti pateikiama informacija:

- grūdų pardavėjas;
- grūdų rūšis;
- partijos svoris;
- transporto priemonės (ir priekabos) valstybinis numeris;
- ėminio ėmimo vieta, data;
- ėmimo būdas (rankinis ar automatinis) ir metodas (LST EN ISO 24333 arba LST EN ISO 21294, arba LR žemės ūkio ministro 1999-06-01 įsakymas Nr. 239);
- ėminio (-ių) suformavimo data, ėminių skaičius, plombos (-ų) numeris (-iai);
- dalyvavusių asmenų vardai, pavardės, parašai;
- nesutarimo priežastis – dėl kokio grūdų kokybės rodiklio (-ių) priskirta blogesnei kokybės klasei, nurodant kokybės tyrimo (-ų) metodą (-us).

Pardavėjas ar pirkėjas ne vėliau kaip per 48 val. nuo ėminių paėmimo (neįskaitant nedarbo dienų) grūdų ėminių pateikia Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorijai (skyriui) – Ozo g. 4A, 08200 Vilnius. Pristatyti grūdų ėminius galima asmeniškai arba pasinaudoti pašto paslaugomis. Siunčiant grūdų ėminių paštu, būtina užpildyti prašymą dėl kokybės tyrimų atlikimo. Šio prašymo formos nuorodą į informacinę sistemą VATIS, sutarties formą, grūdų kokybės tyrimų įkainius ir kitą informaciją galima rasti interneto svetainėje www.vatzum.lt – „Augalininkystės produktų kokybės tyrimai“ arba paskambinus nurodytais telefonais.

Iškilus nesutarimams dėl grūdų ėminių ėmimo ir kokybės vertinimo, prašome nedelsiant kreiptis į tarnybos specialistus.

VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS
TARNYBOS PRIE ŽEMĖS ŪKIO
MINISTERIJOS

Augalininkystės produktų kokybės
tyrimų laboratorija (skyrius)

Ozo g. 4A, 08200 Vilnius
Tel. (8~5) 276 0342, (8~5) 237 5571
El. p. info@vatzum.lt
Interneto svetainė <http://www.vatzum.lt>.

**Tarnybos specialistai
regioniniuose skyriuose:**

Alytaus regioninis skyrius
Vilniaus g. 21, Alytus
Tel. (8~315) 56112;

Kauno regioninis skyrius
K. Donelaičio g. 33, Kaunas
Tel. (8~37) 320 632;

Klaipėdos regioninis skyrius
Sankryžos g. 7, Klaipėda
Tel. (8~46) 365 453;

Šiaulių regioninis skyrius
A. Mickevičiaus g. 34, Šiauliai
Tel. (8~41) 430 743;

Marijampolės regioninis skyrius
Kauno g. 142-1, Marijampolė
Tel. (8~343) 90 425;

Panevėžio regioninis skyrius
Anykščių g. 4, Panevėžys
Tel. (8~45) 460 491;

Tauragės regioninis skyrius
Laisvės g. 50, Tauragė
Tel. (8~446) 61 220;

Telšių regioninis skyrius
Žalioji g. 10, Telšiai
Tel. (8~444) 31 082;

Utenos regioninis skyrius
Maironio g. 1, Utena
Tel. (8~389) 61 465.

VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS

Ozo g. 4A, 08200 Vilnius
Interneto svetainė <http://www.vatzum.lt>

El. paštas info@vatzum.lt
Tel. (8 5) 237 5631
Pasitikėjimo linija (8 5) 270 80 80

VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS

GRŪDŲ ĖMINIŲ ĖMIMAS IR
KOKYBĖS NUSTATYMAS

2023 m.
VILNIUS